

ANALÝZA MEDIÁLNÍ REPREZENTACE TÉMATU **„Církevní restituce“ v roce 2019**

Kvalitativní analýza

PhDr. Tomáš Trampota, PhD., New York University in Prague

PhDr. Tereza Klabíková Rábová, PhD., Univerzita Karlova v Praze

Leden 2020

Obsah:

1. Hlavní závěry.
2. Metodika analýzy.
3. Lingvistická analýza.
4. Analýza tematického rámcování.
5. Vizuální reprezentace tématu.

1. Hlavní závěry

- Ve zkoumaném vzorku se z jazykového hlediska neobjevuje nic překvapivého. Použité jazykové, argumentační i tematické prostředky jsou **uměřené, neutrální** a nutno dodat, že se v reportážích často **opakují**.
- Z pohledu vyváženosti **nedochází ani k pozitivnímu ani k negativnímu označování aktérů figurujících v případě** zdanění církevních restitucí. Jen zřídka je přítomno naznačení osobního stanoviska moderátora či redaktora.
- Naprostá **většina vyjádření z daného vzorku je zcela nepříznaková**, v objektivní rovině a v příslušné normě i stylu, nelze ji napadnout z hlediska jazykového, rétorického ani tematického.
- Objevují se (a často opakují) některé **publicisticky oblíbené výrazy až klišé** vyjadřující shrnování situace či její hodnocení.
- **Rámcování tématu se proměňovalo s mimo-mediálním průběhem kauzy**, nebylo uměle konstruováno redakcí. Na rámcování tématu měly vliv také reakce jednotlivých politických subjektů na aktuální dění.
- **Vizualizace byla standardní a nepřekvapivá**. Většinu vizualizací vyplňovaly typické reprezentace politického života: záběry jednání Poslanecké sněmovny, Senátu, tisková prohlášení politiků za řečnickým pultem, synchronní záběry promluv jednotlivých aktérů.
- **Nezvykle často se v této kauze objevují vizualizace Vojtěcha Filipa**, předsedy KSČM. To souvisí se skutečností, že kauza zdanění církevních náhrad vycházela z novely zákona navržené právě KSČM. Vyšší frekvence tohoto typu vizualizace tak byla zcela logická a oprávněná.
- **Méně běžnou vizuální topikou byly záběry ze sakrálního prostředí**, které v některých případech mohly působit až mytický. Z hlediska tématu kauzy však mělo jejich zařazení své opodstatnění a nebyly nijak nadužívány.
- **Vizualizace tématu žádným způsobem neporušila normativní očekávání zpravodajství**. Vizualizace politických aktérů nebyly ani stranící ani znevýhodňující. Zejména vizuální reprezentace politiků a politické sféry byly zcela standardní a očekávané.

2. Metodika analýzy

Předložená analýza se na základě zadání České televize zaměřila na mediální reprezentaci tématu „Církevní restituce“ v roce 2019, tak jak byla odvysílána zpravodajstvím České televize.

Analýza využila kombinaci kvalitativních metod výzkumu mediálních obsahů: a) **analýzu rámcování** (*framing analyses*) postihující, jak byly události spojené s vládní krizí tematizovány a které informace byly narativně zdůrazněny, b) **analýzu vizuální reprezentace** tématu zaměřenou na otázku, jaké vizuální znaky byly použity s důrazem na hodnotovou valenci vizuálních denotátů a c) **lingvistickou analýzu** jazykové prezentace tématu a jeho jazykovou objektivitu, resp. subjektivitu. V rámci zkoumaného vzorku bylo odvysíláno v období leden–říjen roku 2019 celkem 88 příspěvků, které se primárně tematicky zaměřovaly na zkoumané téma. Z toho 26 příspěvků bylo odvysíláno v pořadu Události, 20 příspěvků v pořadu Události, komentáře, 15 příspěvků v pořadu Události ve 23 hodin, 23 příspěvků v pořadu Devadesátka ČT24 a 4 v pořadu Události v regionech. Nejvíce příspěvků k tématu bylo odvysíláno během měsíce ledna – 37 příspěvků (tj. celých 42 % vzorku), poté zájem o téma upadá; v únoru je odvysíláno již jen 9 příspěvků (10 %), zájem opět mírně vzroste v dubnu, kdy mu Česká televize věnuje 14 příspěvků (16 % vzorku).

Zkoumaný vzorek předkládané kvalitativní analýzy byl vymezen pořadem, časovým obdobím a tematicky:

- Pořady: **Zpravodajské pořady České televize**
- Období: leden – říjen 2019
- Tematické ohraničení: církevní restituce

3. Lingvistická analýza

K tématu zdanění církevních restitucí bylo analyzováno 88 příspěvků z 9. 1. až 22. 10. 2019. Kvalitativní jazyková analýza se týká pouze přímé řeči moderátorů, reportérů a redaktorů ČT.

Ve zkoumaném vzorku se z jazykového hlediska neobjevuje nic překvapivého. Použité jazykové, argumentační i tematické prostředky jsou **uměřené, neutrální** a nutno dodat, že se v reportážích často **opakují**. Tytéž vyjadřovací jednotky i syntaktická schémata se vyskytují ve více reportážích či pořadech, např. *Pokud by poslanci její veto přehlasovali, jsou připraveni...* Není patrný ani jejich vývoj, proměny či obohacení v čase. Z pohledu vyváženosti nedochází ani k pozitivnímu ani k negativnímu označování aktérů figurujících v případě zdanění církevních restitucí. I oproti předchozím sledovaným kauzám je v celém vzorku velmi zřídka přítomno naznačení osobního stanoviska moderátora či redaktora. Z hlediska kompozičního je patrný klasický **dualismus** koalice x opozice či zastánci x odpůrci zdanění církevních restitucí apod., a to i na úrovni větné (např. *Zatímco komunisti mluvili o obstrukcích, pravicové strany oponovaly, že mají na vyjádření odmítavého názoru právo; Zatímco komunistická strana i vláda mluví o předraženém vyrovnání, většina opozice považuje zákon za protiústavní.*)

Naprostá většina vyjádření z daného vzorku je tedy zcela nepříznaková, v objektivní rovině a v příslušné normě i stylu, nelze ji napadnout z hlediska jazykového, rétorického ani tematického, např.: *Návrh ministra kultury podpořili na pondělní schůzce vlády premiér s prezidentem. Komunistům se dnes definitivně povedlo prosadit zdanění církevních restitucí. Senát se staví proti zdanění náhrad církvím.* Odvážnější jsou (logicky) promluvy v živě moderovaných pořadech, pro Události a Zprávy ve 23 žádné osobnější vstupy neplatí. Více kontextu a komplexněji je téma zpracováno 23. 1. v pořadu Devadesátka ČT24.

Označení historických souvislostí není problematické; jednou se objevuje tato původní promluva: *názor, že co bylo vzato, má být nahrazeno*; jinde se hovoří o tom, že církve o majetek **přišly**, příp. redaktoři staví na citacích jiných mluvčích (*co bylo ukradeno*); jednou se objevuje výraz **ukraden** přímo v řeči moderátora: *...o majetku, který jim byl ukraden, pak vrácen nebo kompenzován, a teď mají zase o část přijít?*

K jednotlivým konkrétnějším promluvovým strategiím:

a. Objevují se (a často opakují) některé publicisticky oblíbené výrazy až klišé vyjadřující shrnování situace či její hodnocení: *Schvalování samotného zákona dnes znovu doprovázela místy velmi emotivní debata; emotivní debata a emotivní atmosféra; návrh vyvolal tvrdou kritiku; návrh komunistů vyvolal tvrdou kritiku opozice...; ostře se vymezil proti KSČM, která návrh prosadila. ...církve a náboženské společnosti ostře kritizovaly...* apod.

b. Charakteristické je odkazování na slova jiných mluvčích, citování: *citují; podle komunistických poslanců; ...napsaly, že; ...s tím ale nesouhlasí; ti navíc předpokládají, že spor skončí u Ústavního soudu; příp. spojené s vlastním shrnutím: nelíbí se mu...*

c. Běžné je i využití **metaforických figur**, nejčastěji s **motivem boje** či (**sportovního**) **zápolení**: *Zdanění finančních náhrad, které církve dostávají v rámci restitucí, narazilo na první překážku v Senátu. Souboj o zdanění náhrad začal už dopoledne. Potom to téma hodně hrála sociální demokracie; ...nebo primárně brojí do boje? (otázka v debatě); 62 poslanců napadlo zákon; svůj boj o hrad Bouzov ještě nevzdal německý řád.*

Jinak zaměřená **metaforika**: Na nové úpravě připravující církve o stamilióny korun, které jim v rámci restitucí přisoudil dřívější zákon, **ještě ani nezaschl inkoust** a politici už se přou o to, na co ušetřené peníze využít. ...zůstává trochu **pachut'**. Nebylo by lepší udělat za restitucemi jednoduše **tlustou čáru**? Je ta částka 400 milionů ročně **postavena na vodě**? Není to základní **kámen úrazu** celé té koncepce? No dobrá, když **kopete**, tyto strany, **za to, že ta částka je na vodě**, tak není úplně stejně **na vodě**...? Největší díl, celkem 80 %, **ukrojí** z této částky katolická církev.

d. **Předjímání budoucího děje**: Senát zřejmě zamítne...; zdanění církevních restitucí bude nejspíš řešit Ústavní soud; novelu podle všeho zamítne; uvidíme, jak to dopadne, protože ten spor bude evidentně pokračovat dál; pánové, děkuji vám, nepochybně je to problematika, kterou se budeme ještě hodně zabývat, protože je složitá a určitě se potáhne ještě velmi dlouho; po dnešku to vypadá, že hnutí ANO bude muset řešit další spor, tentokrát s komunisty a týká se jedné z podmínek pro toleranci vlády; bude to každopádně velmi zajímavá, bouřlivá kauza před ústavním soudem.

e. Vlastní **shrnutí situace moderátorem** (které věcně odpovídá):

...téma, které nás provází dlouhodobě, a téma, které se začíná pomalu měnit z politické diskuse v diskusi právníkou, možná soudní...; Jeho vedení (klubu) se snažilo přesvědčit poslance...; dlouhodobě právě církevní restituce také poměrně značně polarizují tuzemskou, možná nejen politickou, ale obecně tuzemskou scénu včetně veřejnosti; nejvíc by logicky ztratila církev římskokatolická; proč v jednom případě osvobozujete a v druhém případě ji zavádíte, to přece nemá logiku...; pan Bartošek ho evidentně neviděl (argument) – shrnutí za hosta; komunisti se dnes mají důvod usmívat; Ale tím nevyvrátíte to, že církve měly logicky legitimní očekávání, že v průběhu...

V následujících případech je patrné opravdu **vlastní, subjektivní stanovisko moderátora** (které ale opět reflektuje příslušnou věc); v kontextu celku vzorku je spíše občasné, objevuje se v rámci formátu živé diskuse při rozhovoru s hostem, nikoliv např. v Událostech:

Mimochodem oponenti té podoby církevních restitucí ale na rozdíl od vás říkají: je to celé předražené a popravdě řečeno někteří přikládají poměrně srozumitelné argumenty, např. šéf poslanců Jaroslav Faltýnek říká...

Církevní restituce budí vášně... je asi dobré udělat si v tom trochu pořádek.

Nepřijde vám poněkud zvláštní, že 30 let po pádu komunismu je to právě KSČM, která diktuje politiku...?

Mně to je jasné, mně to bylo úplně jasné (přítakání v dialogu)

Ať tak či onak a bylo to taky jasně patrné z té sněmovní diskuse, církevní restituce, v tom se možná shodnem, jsou něco, co příliš, v očích veřejnosti nepřispívá k dobré image církví a náboženských společností. Nebylo by lepší udělat za restitucemi jednoduše **tlustou čáru**?

Dokážeme rozklíčovat skutečnou motivaci politiků, proč jednoduše nastolují to téma... Vojtěch Filip, předseda KSČM mluvil dnes o nastolení spravedlnosti, je to ten hlavní důvod, nebo ten důvod spočívá někde trochu jinde: nemohli jsme zrušit církevní restituce, tak je aspoň zdaníme. Já si myslím, že to říkáš naprosto přesně.

Nebyla to především chyba státu, že se nedokázal vyrovnat s církvemi, napravit křivdy, které se zjevně v minulých desetiletích staly? A není potom logické, že ta částka schválená posléze byla vyšší než částka, o které se jednalo za Pavla Dostála? Je to primárně přece chyba státu.

...co na to ale církve, které za jejich vlády trpěly a jejichž kněží umírali, nemluvě o majetku, který jim byl ukraden, pak vrácen nebo kompenzován a teď mají zase o část přijít?

Já moc nerozumím tomu vysvětlení, když někomu slíbíte, že mu něco nezatížíte poplatkem a pak mu to poplatkem zatížíte, tak to přece zjednodušeně řečeno není dodržení slova, v právnickém termínu je to porušení toho očekávání, nebo není?

Není hlasité vykřikování "stejně to narazí u ústavního soudu" příliš předčasné? (poměrně silnější vyjádření)

f. **Zvýraznění, zvýznamnění** (přítomno minimálně):

*Pro hlasovalo..., proti **jenom** 3. ke zvyšování životního minima se koalice vrátí **až za** několik týdnů.*

g. **Metakomunikace:**

znovu, zkusím to jinak; ptám se už asi počtvrté

h. Ne zcela obratné či normě odpovídající vyjádření (jedná se jen o detaily):

...komunistům se dneska definitivně podařilo prosadit klíčovou prioritu.

Za zmínku stojí nejednotné a nepravdělné užívání tvarů maskulin plurálu, např. *demokrati, komunisti*. Většinou se stylově vyšší tvar užívá v reportážích a ten s koncovkou -i ve studiu Událostí, není to však pravidlem. Vedení debat je pevné, suverénní, kultivované.

4. Tematické rámcování

Rámcování tématu se proměňovalo během zkoumaného vzorku zejména v souvislosti s proměnou událostí spojených s církevními restitucemi a jednáním jednotlivých institucí politického života, zejména Poslanecké sněmovny, Senátu a Ústavního soudu. Na rámcování tématu měly vliv také reakce jednotlivých politických subjektů na aktuální dění.

Téma se začíná objevovat 9. ledna jako avízo **problémového tématu, které bude muset řešit vláda** – zdanění restitucí jako podmínka komunistů pro podporu vlády. Tematizováno jako jedno z témat vládních sporů. Téma je poté replikováno celkem ve 4 pořadech daného dne; promlouvají k němu všechny relevantní politické subjekty. Později (19. ledna) se téma církevních restitucí objevuje v souvislosti s krátkou informací, že bude obsahem první schůze Poslanecké sněmovny. Vytváření očekávání prostřednictvím avizované události se objevuje také 22. ledna. „Církevní restituce jinak a od kdy?“ začíná téma moderátor Jakub Železný s tím, že není jasné, kdy se o tématu začne na půdě Poslanecké sněmovny mluvit. Tématu je věnována debata s hostem ve studiu zaměřená na výročí holocaustu a je mu tak věnováno více prostoru. Téma je reflektováno zejména v souvislosti s komunistickou stranou, která zdanění restitučních náhrad prosazuje.

Tematický rámec se výrazně mění v souvislosti s aktuálním děním 23. ledna, kdy o tématu jedná Poslanecká sněmovna. Mediální pokrytí tématu je robustní; stává se hlavním tématem dne a v jednotlivých relacích je mu věnováno 26 jednotlivých příspěvků. V hlavní zpravodajské relaci Události je téma uvedeno slovy: „Komunisti ve sněmovně prosadili jednu z podmínek, se kterou spojili podporu Babišovy vlády...“. Téma je obecně **rámcováno jako úspěch komunistů**. „Pro návrh hlasovalo ANO, ČSSD a SPD.“ / „Komunistům se dnes definitivně povedlo prosadit zdanění církevních restitucí.“ Zpracování tématu reflektuje polarizaci *podporovatelé* versus *odpůrci*, jak jazykově (srov. jazyková analýza), tak strukturálně z hlediska poskytnutého prostoru. Nejprve se k tématu vyjadřují A. Babiš (ANO) a P. Fiala (ODS). Je zdůrazněno, že schvalování předcházela dvouhodinová debata. Zpráva vyjmenovává, které nejdůležitější památky byly církvím navraceny. Redakce věnuje větší prostor proslovům klíčových řečníků z Poslanecké sněmovny. ČT uvádí řadu konkrétních údajů k probíhajícím restitucím. Hostem přes telemost je předseda komunistů V. Filip (dlouhý rozhovor, téměř 4 minuty). Události věnovaly tématu prvních 6 minut vysílání. Ještě obsírněji se tématu věnuje pořad **Devadesátka ČT 24** vysílaný od 20.00 hod stanicí ČT24. Pořad jde informačně do hloubky, rozebírá, jak které strany hlasovaly. Velkou část první reportáže vyplňují synchronní promluvy politických lídrů – objevuje se nový argument, že **zdanění je jen kompenzací předražených restitucí**, a protiargument opozice, že vláda žádnou analýzu předraženosti nedodala. Ve studiu reaguje na jednání jako host Petr Jan Vinš, představitel Ekumenické rady církví a hlavní host Devadesátky. Debata probíhá standardně, moderátor působí nestranně, je normativně správně argumentačním oponentem hostovi (například: „... na druhou stranu, je to přeci svrchovaná moc a příležitost státu rozhodnout v daňových věcech... Proč by stát nemohl rozhodnout... že finanční náhrady budou zdaněné, je to daňová věc...“ nebo „Oponenti říkají, je to celé předražené...“). Debata poskytla díky časovému rozsahu hlubší vhled do problematiky a logiky postojů protistran. Dalším politickým hostem je poslanec KSČM J. Dolejš (Později debatu rozšíří další dva poslanci). Hlavním tematickým rámcem je oprávněnost zdanění a přiměřenost/nepřiměřenost výše restitucí. Z hlediska struktury

pořadu, zastoupení hostů a zpřístupněných hlasů mimo studio je pořad vyvážený a proporčně prezentuje strany pro i proti relevantní mírou.

Po robustním mediálním zájmu dne 23. ledna se ČT věnuje tématu následujícího dne už jen okrajově – jednou zmínkou, a to krátkou zprávou ke konci relace (ve 36. minutě). Jde o **ohrazení se Dominika Duky proti zákonu schváleném Poslaneckou sněmovnou**. Většinu příspěvku parafrázuje moderátorka vyjádření Dominika Duky. Podobně také o den později, 25. ledna, je zařazena zpráva s reakcemi na schválenou zákonnou úpravu ve druhé polovině relace (39. minuta). Jde o pokračování reakce Dominika Duky (tentokrát v synchronu) a ministra kultury ohledně možného využití prostředků ze zdanění na obnovu duchovních kulturních památek.

O týden později se tematický rámec mění na **spor Dominika Duky s ministrem kultury**, který vychází z reakce Dominika Duky na návrh ministra investovat prostředky ze zdaněných náhrad do rekonstrukce kulturních památek.

Poté dochází ke dvoutýdenní odmlce. Další příspěvek k tématu je odvysílán až 14. února v souvislosti s **odmítnutím návrhu zákona výborem Senátu**. Zpráva je toho dne zařazena do pořadu Události i Události, komentáře. Na to navazuje tematicky obdobná zpráva z 20. ledna o tom, že Senát zřejmě návrh zákona zamítne.

24. února pokračuje tematický rámec **Senát ke zdanění restitucí** informací o postoji ústavně-právního výboru Senátu. „Jednoznačné rozhodnutí s jednoznačným vzkazem,“ uvádí redaktorka. Tento rámec vrcholí 27. února informací o hlasování Senátu a odmítnutí návrhu zákona. Ve zprávě je zdůrazněna informace, že proti zákonu hlasovali i někteří senátoři vládních partnerů. Zpráva obsahuje resumé návrhu zákona. Rozsáhlejší prostor dostalo téma v pořadu Události, komentáře – celých 12 minut prostřednictvím diskusního Duelu (senátor Hraba za STAN versus poslanec Mašek za ANO). Zpráva o této události je zařazena do 4 relací dne. Další zásadnější zpráva k tématu se objevuje až v polovině března – o tom, že poslanci zdanění neprojednali.

K tematickému posunu dochází 23. dubna: „**Komunistům se dneska podařilo schválit klíčovou prioritu**, jejímž schválením podměnili toleranci nynějšího kabinetu Andreje Babiše.“ Příspěvek zdůrazňuje polarizaci tématu a dodává, že poslední slovo „bude mít zřejmě Ústavní soud“. Téma je **prezentováno jako vítězství komunistů**. V souvislosti s novým aktuálním vývojem tématu mu redakce věnuje prvních 8 minut pořadu Události. Vhodně je relace doplněna vysvětlujícími informacemi, kdy byly církevní restituce prosazeny. Větší prostor dostává poslanec V. Filip, který prezentuje argumentační podporu zákona.

Pokrytí události je tohoto dne opravdu robustní – zpravodajství mu věnuje **sedm zpráv ve čtyřech relacích** s celkovou časovou dotací 42 minut (včetně debat v pořadech Události, komentáře a Devadesátka ČT 24). V pořadu Události, komentáře (hosté poslanci D. Feri za Piráty a Z. Ondráček za KSČM). Tematickým rámcem je oprávněnost danění restitučních náhrad církvím. Rámcem debaty v pořadu Události, komentáře se stává spor, zda vnímat danění restituce jako danění dluhu nebo daru. Moderátorka je razantní oponentkou obou stran debaty. V pořadu Devadesátka je téma uvozeno vyjádřeními jednotlivých politických stran. Výrazný prostor věnovaný předsedovi Senátu J. Kuberovi – zejména o důvodu ústavní stížnosti Senátu.

24. dubna je rámcem kratší zprávy o restitucích **kritika nově schváleného zákona**, která vychází ze společného prohlášení církví. Delší, 9minutová zpráva se pak objevuje v pořadu Devadesátka ČT 24. Delší rozhovor se sekretářem České biskupské konference (8 minut). Projev redaktora je bezpříznakový, nestranící.

2. května je aktualizován tematický rámec **co s penězi ze zdanění náhrad církvím?** Celkově ale mediální zájem o téma během května a června výrazně upadá.

Znovu se objevuje až po deseti dnech, 14. května jako zpráva o třech stížnostech k Ústavnímu soudu, která je publikována ve čtyřech relacích. Objevuje se tak nový rámec – **stížnosti na zákon k Ústavnímu soudu**. Delší zpráva se stejným tematickým zářezem byla odvysílána v pořadu Devadesátka ČT 24 (s delším vyjádřením z tiskové konference KDU- ČSL). Z hlediska proporce je poskytnut prostor jak odpůrcům zákona – delším synchronem z tiskové konference KDU-ČSL, tak jeho stoupencům – představiteli předkládající KSČM. O týden později, 21. května, je odvysílána opět zpráva o ústavní stížnosti. Během měsíce června se téma objevuje jen zcela minimálně, 6. 6. a 12. 6., a v obou případech se týká podnětů Ústavnímu soudu proti zákonu o zdanění. 6. 6. jde o delší zprávu, kde je akcentována kritika nového zákona.

Razantní pokrytí tématu se objevuje opět 15. října, kdy je **vyneseno rozhodnutí Ústavního soudu**. Je odvysíláno celkem 9 příspěvků ve čtyřech zpravodajských pořadech s celkovým rozsahem 40 minut.

Téma vrcholí v polovině října, kdy Ústavní soud rozhodl o neplatnosti nově přijatého zákona, s tím, že porušil princip legitimního očekávání. Zastoupeny reakce představitelů jednotlivých stran. Větší rozsah tématu věnuje pořad Události, komentáře (15 minut) s tematicky zaměřenou debatou (hosté poslanci M. Výborný za KDU-ČSL, J. Mašek za ANO a R. Fiala za SPD). Vedle vyostřené debaty je obsaženo resumé zestátnění církevního majetku v roce 1949.

Obecně lze konstatovat, že tematické rámcování kauzy vycházelo z aktuálního dění mimo média a nebylo uměle konstruováno samotnou redakcí či redaktory. Mediální zájem o téma výrazně kolísal, přičemž většinou byl velmi krátkodobý – s výrazným vyvrcholením během jednoho dne.

5. Vizualizace tématu

Vizualizace tématu byla ve většině případů standardní a očekávaná, vedle explicitně denotativních záběrů byly využity sémantické metafory (v některých případech také metonymie). Většinu vizualizací vyplňovaly typické reprezentace politického života: záběry jednání Poslanecké sněmovny, Senátu, tisková prohlášení politiků za řečnickým pultem, synchronní záběry promluv jednotlivých aktérů. Tato topika byla doplněna reprezentativními záběry církevních obřadů, kulturních památek a synchronních proslovů představitelů církevních institucí. Vedle toho se často objevovala infografika s kontextovými informacemi, statistickými údaji a daty. V žádném případě nebyla zaznamenána vizualizace, která by aktéra zesměšňovala, znevýhodňovala oproti ostatním aktérům či byla jiným způsobem výrazně ozvlášťující některou z názorových protistran. Neočekávané vizualizace se objevovaly jen v několika málo případech a nebyly svým vyzněním stranící.

Vzhledem k charakteru tématu vyplňovalo velkou část zpráv zobrazení politických aktérů během promluv. Standardně většinou v synchronním polocelku, v některých případech s asynchronním „odstřihem“ na ilustrační záběry.

U tohoto typu vizualizací nebyla zaznamenána disproporce k žádnému z politických subjektů, kterých se zpracovávané téma týkalo. V souvislosti se skutečností, že velká část zpráv v rámci kauzy se týkala jednání a rozhodnutí Poslanecké sněmovny či Senátu, byly často využity vizualizace typické pro toto prostředí; záběry jednacího sálu, případně záběry kuloárů.

Nezvykle často se v této kauze objevují **vizualizace Vojtěcha Filipa, předsedy KSČM**. To souvisí se skutečností, že kauza zdanění církevních náhrad vycházela z novely zákona navržené právě KSČM, vyšší frekvence tohoto typu vizualizace tak byla zcela logická a oprávněná.

Zejména zpravodajský pořad **Devadesátka ČT 24** věnoval tématu několik debat. Také vizualizace diskutujících v jednotlivých debatách nevykazovaly stranící, či jiným způsobem ozvlášťující, záběrování některého z aktérů (například přílišný detail, výrazný pohled apod.). Režie zabírala stejným způsobem jak stoupence zdanění, tak protivníky (ohnisková vzdálenost, „odstřihy“ během řeči atd.).

Méně běžnou vizuální topikou byly **záběry ze sakrálního prostředí**, které v některých případech mohly působit až myticky. Z hlediska tématu kauzy však mělo jejich zařazení své opodstatnění a nebyly nijak nadužívány.

S pravidelností, a zcela logicky, se ve zprávách objevovaly také **historizující záběry kulturních památek** evokující kontinuitu a hlubší hodnoty. Často byly využity jako reprezentativní symboly majetku, o který se církve starají.

Z technických prostředků vizualizace se objevují **tradiční postupy současného televizního zpravodajství**, jako *splitscreen*, *infografika*. I v tomto tématu jsou zařazovány uměřeně a nejsou nijak nadužívány.

Obecně lze konstatovat, že **vizualizace tématu žádným způsobem neporušila normativní očekávání zpravodajství**. Vizualizace politických aktérů nebyly žádným způsobem stranící či znevýhodňující. Zejména vizuální reprezentace politiků a politické sféry byly zcela standardní a očekávané.

Autoři analýzy

PhDr. Tomáš Trampota, PhD.

Přednáší *Media and Cultural Analyses* na New York University in Prague a na katedře mediálních a kulturních studií a žurnalistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Byl ředitelem Institutu komunikačních studií a žurnalistiky Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy a proděkanem tamtéž. Byl spoluzakladatelem a předsedou Central and Eastern European Network v rámci European Communication Research and Education Association. Je autorem knih *Zpravodajství* a *Metody výzkumu médií*.

PhDr. Tereza Klabíková Rábová, PhD.

Absolvovala obor mediální studia na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze. Vědecky se zabývá lingvistikou a jazykovou kulturou. Mimo jiné přednáší *Kulturu mluveného projevu* a *Komunikaci s médii* na Institutu komunikačních studií a žurnalistiky Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy. Je autorkou řady odborných statí a analýz.